Když metodika selže: politické výzkumy jako brzda demokracie

19.1.2026 - Lucie Maňáková | Strana svobodných občanů

V právě probíhajícím šetření zaměřeném na náladu a spokojenost respondentů a jejich postoje k politickým institucím se vyskytly závažné metodické nedostatky. Výzkum provádí členská agentura sdružení SIMAR, tedy organizace, která má garantovat kvalitu a etické standardy výzkumné práce. Přesto se v dotazníku objevily otázky týkající se soužití s cizinci a uprchlíky z Ukrajiny, jejichž konstrukce byla odborně problematická.

Formulace otázek byla negativně zarámovaná („Jak byste nesl(a)…“) a odpovědní škála byla výrazně nevyvážená: jedna pozitivní možnost proti třem negativním. Chyběla neutrální varianta, která by respondentům umožnila vyjádřit nezaujatý postoj. Taková konstrukce není jen technickou chybou, jde o zásah do samotné validity dat. Odborná literatura dlouhodobě upozorňuje, že asymetrické škály vedou k response bias, tedy systematickému zkreslení odpovědí způsobenému samotnou strukturou dotazníku.
Problém je však hlubší než jen metodická elegance. Výzkumy veřejného mínění nejsou pasivním zrcadlem společnosti, publikované výsledky aktivně formují způsob, jak lidé přemýšlejí o politice, skupinách obyvatel i o sobě navzájem. Pokud je výzkum nechtěně nebo dokonce záměrně deformován, vytváří zkreslený obraz reality. Ten se následně šíří prostřednictvím médií, politiků i sociálních sítí a stává se součástí veřejné debaty, byť třeba neúmyslně.

Existují však i případy, kdy je zkreslení natolik konkrétní, že působí jako záměrné. V loňském předvolebním výzkumu jiné členské agentury SIMAR byla při otázce na volební preference vynechána strana Svobodní, která v té době existovala již 16 let. Naopak se v nabídce objevila strana KOS, subjekt, který nikdy neexistoval. Takto formulovaný dotazník znemožňuje respondentům vybrat reálně existující politickou stranu, a tím i minimalizuje její volební podporu v publikovaných výsledcích příslušného šetření. Zkreslená data se pak stávají východiskem pro podobu dalších výzkumů, současně ovlivňují odpovědi jejich respondentů, následné mediální výstupy a v konečném důsledku i rozhodování voličů u voleb. Jeden nekvalitní dotazník tak může zmanipulovat celý demokratický proces.
Tyto případy ukazují, že členství v SIMAR samo o sobě není zárukou spolehlivého ani metodicky korektního výzkumu. Profesní příslušnost může vytvářet dojem důvěryhodnosti, ale skutečnou kvalitu určují až konkrétní postupy, transparentnost a respekt k metodologickým standardům. Pokud nejsou veřejně dostupné klíčové metodické informace, například znění otázek, velikost a struktura vzorku, způsob dotazování či čas sběru dat, nelze výzkum považovat za důvěryhodný, bez ohledu na to, zda je zaštítěn logem profesní organizace. Odborná i laická veřejnost by proto měla k výstupům přistupovat obezřetně a hodnotit je podle jejich obsahu a metodické otevřenosti, nikoli podle formální příslušnosti k elitním organizacím.

Lucie Maňáková

Článek vyjadřuje názory autora nejedná se o oficiální stanovisko Svobodných

https://svobodni.cz/nezarazene/kdyz-metodika-selze-politicke-vyzkumy-jako-brzda-demokracie